

Fackets företrädare vill dela ledigheten

FÖRÄLDRAFÖRSÄKRING Papporna ska vara hemma mer med sina barn, tycker avdelningsordförandena i GS-facket. Därför vill sex av tio knyta fler föräldradagar till pappan, visar Dagens Arbetes undersökning.

Text: RASMUS COLUMBUS och ARON ENGMAN Grafik: DAVID NYMAN

– Vi har ju några karlar på jobbet som varit hemma för att fruarna tjänat mer. Men helst ska det ju vara jämlikt, säger Peter Magnusson, ordförande för avdelning 12, Dalarna.

Han vill binda upp hela föräldraförsäkringen lika mellan föräldrarna.

I Sverige är papporna i snitt hemma knappt fyra månader av de sexton som föräldraförsäkringen omfattar. Visserligen är det mer än de två månader

” Man måste bedriva någon form av opinionsarbete också.

Seppo Sinimaa, avdelning 9, Östra Svealand.

som är vikta för pappan i dag. Men de flesta av avdelningsordförandena i GS tycker trots allt att det är för lite.

Dagens Arbetes undersökning visar att sex av tio vill se fler dagar knutna till vardera förälder.

Antingen genom att ha tre lika delar där en av dem kan överlätas, eller genom att dela tiden på mitten.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet,

” I grund och botten tycker jag att man ska få göra som man vill.

Ylva Ivarsson, avdelning 13, Gävleborg.

Vänsterpartiet och Folkpartiet är de partier i Riksdagen som vill binda fler dagar till föräldrarna. Vänsterpartiet det enda parti av dem som vill dela försäkringen lika.

Men även om flertalet av avdelningsordförandena alltså vill binda upp mer tid, tycker var tredje att det räcker med en tredelad föräldraförsäkring. Seppo Sinimaa är en av dem. Han är ordförande för avdelning 9, Östra Svealand.

– Jag tycker ju att det i grunden är bra att ha den tredelad. Men jag tror att man måste bedriva någon form av opinionsarbete också. Som hjälp på traven med målet att det ska landa i en tvådelning, säger han.

Flera av dem som Dagens Arbete har pratat med framhåller hur viktig familjesituationen är. Alla har helt enkelt inte råd att vara hemma, där-

25

procent av föräldradagarna tas ut av män.

16

månader ingår i föräldraförsäkringen, varav 13 med den högsta ersättningsnivån.

2

månader av föräldraförsäkringen är bundna till vardera förälder. 1995 bands den första månaden. 2002 tillkom den andra månaden. Källa: Försäkringskassan

93

procent av männens genomsnittliga lön, tjänar kvinnor i Sverige. Ett av argumenten för reserverade föräldramånader har varit att jämna ut löneskillnader mellan män och kvinnor. Källa: SCB, 2012

för att partnern tjänar mindre eller är arbetslös. Då kan en tredelad föräldraförsäkring vara lösningen.

– I grund och botten tycker jag att man ska få göra som man vill. Men det här är ett bra verktyg, konstaterar Ylva Ivarsson, ordförande för avdelning 13, Gävleborg, som även hon valt en tredelad föräldraförsäkring i enkäten.

Fyra av tio avdelningsordförande vill behålla föräldraförsäkringen som den ser ut idag. Det vill säga att två månader är knutna till vardera föräldern, som inte kan överlätas till den andre.

” Jag jobbar, min sambo är arbetslös. Jag kan knappt vara hemma rent ekonomiskt.

Daniel Andersson, avdelning 14, Mellannorrland.

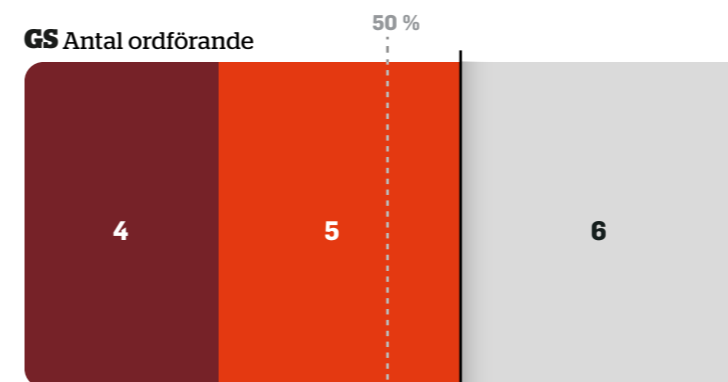
Daniel Andersson, avdelning 14, Mellannorrland, är en av dem som inte vill binda upp mer tid.

– Det fungerar skapligt som det är nu. Vi kan ju ta min situation, jag jobbar, min sambo är arbetslös. Jag kan knappt vara hemma rent ekonomiskt. Då skulle det kunna vara bra om jag kunde lägga alla mina dagar till henne, säger han.

Dagens Arbetes och tidningen Kollegas granskning omfattar även fackförbunden IF Metall, Pappers och Unionen. ■

Tycker du att föräldraledigheten ska...

■ Delas lika mellan föräldrarna? ■ Delas i tre lika delar där en kan överlätas? ■ Se ut som i dag? ■ Ha en annan fördelning?

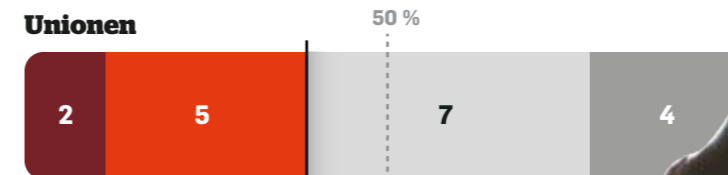

Om undersökningen

Dagens Arbete har gjort en enkätundersökning som omfattar samtliga 108 avdelningsordförande i GS, Pappers och IF Metall. Sammanlagt har 106 av dem svarat (98 procent).

Enkäten bygger på både rundringningar och e-postutskick. Förutom de fyra svarsalternativen har avdelningsordförandena också fått möjligheten att motivera och resonera kring sina val.

Alla 15 avdelningsordförandena i GS-facket har svarat på enkäten (100 procent).

I samarbete med tidningen Kollega har vi också undersökt vad regionstyrelseordförandena i fackförbundet Unionen anser. Alla 18 svarade, och de var betydligt mindre positiva till delad föräldraförsäkring.

Läs mer om föräldraförsäkringen >

Sjöö: Vi måste skärpa till oss

GS-facket går på LO:s linje med en tredelad föräldraförsäkring. Men saknar samtidigt egna kongressbeslut som stödjer den linjen.

GS försöker få pappor att ta ut mer föräldraledighet genom att bygga ut föräldralönen. Men utöver det har man inte arbetat med några incitament för att få till ett jämnare uttag. De har ingen tydlig linje när det kommer till föräldraförsäkringen och inga starka kongressbeslut i frågan.

Samtidigt tror förbundsordförande Per-Olof Sjöö att uppdelningen av föräldraförsäkringen är en av de viktigaste faktorerna när det kommer till löneskillnader mellan män och kvinnor.

”Minst LO:s förslag tror jag är en första del i att komma till rätta med det här.

– Men vi har inte haft någon egen politisk dagordning på GS i den här specifika frågan, säger han.

Något som han menar kan spegla resultaten i Dagens Arbetes enkätundersökning. Han hade förväntat sig att ”folk fått upp ögonen för hur viktig frågan med jämställda löner är”. Och att fler av avdelningsordförandena som svarat på enkäten skulle ha valt att binda upp fler månader i föräldraförsäkringen.

– Här är det ändå fyra av tio som har sagt att det är bra som det är. Det förvånar mig lite, säger han.

– Jag tror att vi måste skärpa till oss helt enkelt.

Även om facket inte tagit några avgörande beslut följer de LO:s linje i uppdelningen av föräldraförsäkringen. Det vill säga en tredelning av föräldraledigheten.

– Minst LO:s förslag tror jag är en första del i att komma till rätta med det här. Vi får förstås stötta LO:s förslag, säger Per-Olof Sjöö.

Hur gjorde du själv med föräldraförsäkringen?

– Jag kan inte säga att jag var något bra föredöme. Jag tror jag som längst var hemma en månad med min son. Det var inte så att vi hade en djupdiskussion utan det föll sig ganska naturligt. Det ångrar jag i dag.

ARON ENGMAN

”Jag har en väldigt bra relation med henne.” säger Daniel. ”Jag tror att man kan få det även om man inte är pappa-ledig, men det kan ta längre tid.”

Foto: THEO ELIAS

”Om man inte är hemma blir man någon slags lekfarbror”

Ett halvårs pappaledighet var Daniel Olsson minimum. Han fick det, nyvunnen energi och en djupare kontakt med sin dotter.

Några korridorssvängar till höger i det stora Allerhuset i Helsingborg ligger reproavdelningen. Här ser man till att bilderna till över 30 tidskrifter ser perfekta ut innan de skickas till tryck. Det var hit Daniel Olsson kom tillbaka, efter ett halvår som pappaledig. – Det är inte många tillfällen i livet

”

Det är så stort att man var med när det hände.

Daniel Olsson, reprotkniker.

där man får ta ett steg tillbaka och reflektera. Ekorrhjulet snurrar på annars. Får man det avbrottet kan man hitta tillbaka till passionen för det man gör.

Att vara hemma längre än de två pappamånaderna var inget svårt val för Daniel. Det hade han bestämt sedan innan. Och ett halvår, det var hans minimumgräns.

– Det hade inte så mycket med jämställdhet att göra utan att det skulle

vara utvecklande för mig och relationen till min dotter, förklarar han.

Ebba föddes i september 2011 och de bestämde att mamma Sara skulle ta den första perioden, med amningen. Under tiden hon var ledig bytte hon jobb, så Daniel tog ut sin ledighet i samband med att hon började på det nya jobbet, ett år efter att dottern föddes.

Han var hemma från augusti till slutet på januari. Då var det dags för Ebba att börja på dagis, hade de inte skrivit in henne då hade de fått vänta till hösten istället.

– Så det styrde över hur länge vi var hemma med vårt barn över huvudetaget.

Han berättar att tiden han var pappaledig har gett honom en djupare kontakt med dottern. Är hon ledsen kan hon lika gärna springa till honom som till Sara. Och att vara ensam med henne i en vecka är inga problem.

– Min dotter är liksom var vid mig. Om man inte är hemma blir man nå-

”**Nästa gång ska jag ha sommartiden istället.**

Daniel Olsson, reprotkniker.

FAKTA

Så fungerar föräldrapenning och föräldralön

■ **Föräldrapenningen** kan utbetalas under högst 480 dagar för vård av barn i hemmet. 390 av dagarna medför ersättning på 80 procent av lönen. 60 av de dagarna är reserverade för vardera förälder.

■ **Under de resterande 90 dagarna** ligger ersättningen på 180 kronor per dag.

■ Samtidigt kan föräldrarna få en **jämställdhetsbonus. Det innebär 50 kronor extra per dag** för den tid de delar lika, max 13 500 kronor per barn.

■ Det finns också ett **inkomsttak** på 445 000 kronor per år. Det betyder att den högsta möjliga ersättningen blir **946 kronor per dag**.

■ **Lägsta möjliga ersättning är 225 kronor per dag** för dem som har mycket låg eller ingen inkomst.

FÖRÄLDRALÖN

■ Från januari 2014 har alla privatanställda med kollektivavtal inom LO rätt till **föräldralön i upp till sex månader**. Tillägget ska komplettera föräldra-

penningen så att man sammanlagt får ut 90 procent av sin lön under ledigheten.

■ För att få föräldralön i sex månader måste en ha varit **anställd i minst två år**. Har en varit anställd i minst ett år kan man få föräldralön i två månader.

Källa: Försäkringskassan och LO

gon slags lekfarbror som bara dyker upp ibland på kvällen och är lite rolig. Nu var han där när hon plötsligt släppte bordskanten och tog sina första två-tre steg. När hon började äta själv med gaffel och sked och drack ur sin egen mugg.

– Det är sånt som har fastnat i hjärnroten såklart, det är så stort att man var med när det hände, berättar han.

Att han hade en kompis som var föräldraledig samtidigt underlättade. Tillsammans kunde de gå på öppna förskolan eller gå ut med barnen, ta en lunch och prata om annat än föräldragrejer.

Inkomstskillnader mellan män och kvinnor brukar anges som ett av skälen till att män tar ut mindre föräldraledighet. För Daniel och Sara var det aldrig något problem, eftersom de tjänar ungefär lika mycket.

– Men det är klart, hade min sambo tjänat halva min lön hade vi kanske haft en helt annan diskussion.

Han minns hur det var när han växte

upp. Hans pappa drev eget företag och delad föräldraledighet fanns det inget utrymme för.

– Det fanns inte på världskartan, då stod företaget stilla.

Nu har de flesta av hans killkompisar tagit ut tre månader eller mer. Och han tror att den utvecklingen kommer fortsätta. Men fler dagar knutna till någon av föräldrarna tycker han inte är någon bra idé.

– Det är såklart önskvärt att det blir mer jämställt och fler pappor som är hemma med sina barn. Men jag kan tycka att lagstiftning är ganska hårt, situationen kan se så olika ut.

Snart är det dags för Daniel att stänga av datorn och hämta Ebba från dagis. Sara lämnar på morgonen och han börjar jobba en timme tidigare för att kunna hämta på eftermiddagen.

– Nästa gång ska jag ha sommartiden i stället, det är väldigt mycket lättare, säger han och skrattar. Om vi ska ha ett nytt barn får det planeras bättre.

RASMUS COLUMBUS

Så vill partierna förändra föräldraförsäkringen

VÄNSTERPARTIET

■ **Vill införa en tvådelad, individualiserad, föräldraförsäkring.** Vill att fler än två personer ska kunna vara vårdnadshavare och att föräldraförsäkringen ska anpassas till det. **Vill höja ersättningsarna och ta- ket,** samt grundnivån. Vill slopa vårdnadsbidraget och jämställdhetsbonusen.

SOCIALDEMOKRATERNA

■ Har en tvådelad föräldraförsäkring som mål. Som ett steg på vägen vill man **dela upp den i tre delar.** Vill ta steg ditåt under nästa mandatperiod, men det är ännu oklart hur. Ett sätt kan vara att knyta **ytterligare en månad till vardera förälder.** Vill se en succesiv höjning av taket i den tillfälliga föräldrapenningen (vab).

MILJÖPARTIET

■ **Vill ha en tredelad föräldraförsäkring,** med möjlighet att överlåta den tredje delen till närstående. Vill att jämställdhetsbonusen betalas av företagen. Vill avskaffa vårdnadsbidraget. Delar i Miljöpartiet, framför allt Grön Ungdom, har drivit frågan om en tvådelad föräldraförsäkring.

SVERIGEDEMOKRATERNA

■ Vill ta bort de öronmärkta månaderna och **låt det vara upp till föräldrarna.** Vill ge mer bostadsbidrag till småbarnsföräldrar. **Vill satsa 2,5 miljarder på ökad föräldrapenning** under nästa mandatperiod.

CENTERPARTIET

■ Vill att det, som i dag, ska vara **två månader bundna till vardera förälder,** samt införa två månader som föräldrarna kan ta ut tillsammans. Vill ändra så att det går att överlåta dagar till två närstående personer, samt **fördubbla jämställdhetsbonusen.** Vill även införa en jämställdhetsbonus för vab-dagar.

FOLKPARTIET

■ På sitt landsmöte i november beslutade Folkpartiet att de vill **öronmärka ytterligare en månad** var till föräldrarna. **FP vill höja jämställdhetsbonusen och införa en sådan även för vab-dagarna.**

MODERATERNA

■ **Vill inte binda upp fler dagar** än de två öronmärkta månaderna. På sin senaste stämma beslutade Moderaterna att de vill se ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen och vill **använda jämställdhetsbonusen** som ett verktyg för det.

KRISTDEMOKRATERNA

■ Kristdemokraterna **motsätter sig kvotering** och vill därför inte ha några månader bundna till mamman eller pappan. Vill ändra så att **båda föräldrarna ska kunna vara hemma 30 dagar tillsammans** efter barnets födelse, i stället för tio som det är i dag. Kristdemokratiska kvinnoförbundet har drivit frågan om en tredje "pappamånad", men har inte fått gehör i övriga partiet.

Pappamånader fungerar – men det tar tid

Ska fler dagar bindas upp till föräldrarna? Åsikterna går isär mellan partierna. Men pappamånader funkar, menar statsvetaren Drude Dahlerup.

Sverige var först i världen med att ge papporna möjlighet att vara hemma med barnen när föräldraförsäkringen infördes 1974. Målet var att öka jämställdheten och att stärka kvinnornas position i arbetslivet. Men trots omfattande reklamkampanjer var intresset svalt – 16 år senare var det fortfarande bara 7 procent av föräldradagarna som togs ut av männen.

1995 införs den första reserverade månaden, den så kallade pappamånaden, följd av en andra månad 2002. I dag tar pappor ut nästan en fjärdedel av dagarna.

– De skandinaviska länderna visar

1990

tog männen endast ut 7 procent av föräldradagarna. Sedan dess har 60 dagar knutits till respektive förälder.

Drude Dahlerup.

Jämställdhetsminister Maria Arnholm. Folkpartiet är det enda partiet i regeringen som vill knyta upp fler dagar i föräldraförsäkringen.

att pappamånaderna funkar, även om det tar lite tid, säger Drude Dahlerup, professor i statsvetenskap på Stockholms Universitet.

När föräldraförsäkringen först in-

Foto: TT NYHETSBYRÅN

fördes var det för många helt otänkbart att pappor skulle vara hemma, menar hon. Nu ser hon att allt fler börjar diskutera frågan om en individualisering av föräldraförsäkringen.

– Det är helt klart vänstersidan som drivit frågan. Men det är intressant med Folkpartiet, där bland annat Birgitta Ohlsson har drivit frågan om en individualisering. Folkpartiet har av tradition varit progressiva i den frågan.

På sitt landsmöte i november beslutade Folkpartiet att ställa sig bakom förslaget om en tredje pappamånad.

– Det liberala argumentet har alltid varit att staten inte ska gå in och reglera hur familjerna ska göra, utan att det ska göras hemma vid köksbordet. Men även vid köksbordet finns ju en maktordning, mellan män och kvinnor, säger Drude Dahlerup.

RASMUS COLUMBUS

Läs hela granskningen på

Fackets företrädare vill dela ledigheten

FÖRÄLDRAFÖRSÄKRING Hälften till pappa, hälften till mamma – så säger flera starka röster i IF Metall att föräldraledigheten bör delas. Sju av tio avdelningsordförande vill ha en mer jämställd föräldraförsäkring.

Text: ARON ENGMAN Grafik: DAVID NYMAN

– **Inte förrän vi har** en jämställd föräldraförsäkring får vi en jämställd arbetsmarknad, säger Ingrid Hanke, ordförande avdelning 3, Norra Västertotten.

Hon vill dela föräldraförsäkringen lika mellan föräldrarna, och det är hon inte ensam om.

Dagens Arbete undersökning visar att sju av tio vill se fler dagar knutna till båda föräldrarna.

Antingen genom att ha tre lika delar där en av dem kan överlätas, eller genom att dela tiden på mitten.

Nästan var tredje avdelningsordförande vill göra som Ingrid Hanke och binda upp hela föräldraförsäkringen. Halva tiden till mamman, och halva till pappan.

– Det är ju för barnets bästa och det är ändå skattepengar vi använder så då kan man styra det, säger Stefan Hultman, ordförande avdelning 6, Mellersta Norrland.

Bland riksdagspartierna är det bara Vänsterpartiet som är beredda att gå så långt som att dela lika.

I Sverige är papporna knappt hem-

”Det är ändå skattepengar vi använder så då kan man styra det.

Stefan Hultman, ordförande avdelning 6, Mellersta Norrland.

ma fyra månader av de sexton som föräldraförsäkringen omfattar, enligt Försäkringskassans statistik. Visserligen är det mer än de två månader som är vikta till pappan i dag. Men de flesta avdelningsordförandena tycker att det trots allt är för lite.

Jonas Andersson, som är ordförande för avdelning 48, MittSkåne, tycker att en tredelad föräldraförsäkring är ett bra alternativ. Alltså att föräldrarna ska ta ut minst fem månader föräldraledighet var. Men han lutar samtidigt mot att den egentligen borde delas ännu mer jämt.

– Det förväntas att kvinnan ska ta barnen, det är så tyvärr. Inte förrän lagen säger att det ska delas lika kommer vi att komma tillrätta med det här. Det är kanske mer strategiskt rätt att först dela i tre delar. Men jag

25

procent av föräldradagarna tas ut av män.

16

månader ingår i föräldraförsäkringen, varav 13 med den högsta ersättningsnivån.

2

månader av föräldraförsäkringen är bundna till vardera förälder. 1995 bands den första månaden. 2002 tillkom den andra månaden. Källa: Försäkringskassan

93

procent av männens genomsnittliga lön, tjänar kvinnor i Sverige. Ett av argumenten för reserverade föräldramånader har varit att jämna ut löneskillnaderna mellan män och kvinnor. Källa: SCB, 2012

är övertygad om att det ska sluta med att den delas på hälften. Jag tror inte att folk och föräldrar är redo att gå dit direkt, säger han.

Men de flesta som valt tredelning i enkäten är inte beredda att gå längre än så. De menar att det är viktigt att kunna bestämma över en del av tiden själva.

Det kan handla om att föräldrarna har olika lön, vilket gör det mer lönsamt för familjen att den som tjänar mest också jobbar mest. Eller så kan pendling och inskolning på förskola behöva styra uttaget av föräldradagar.

”Jag tycker inte om att vara inne och peta i sådant som vuxna människor ska klara av själva.

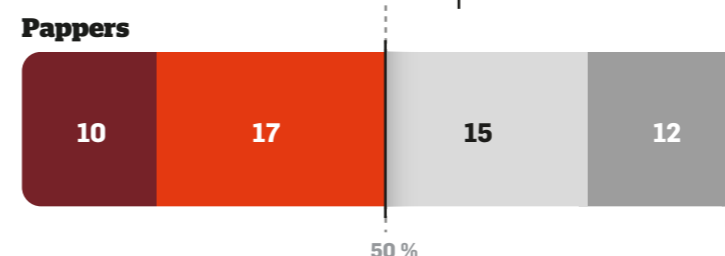
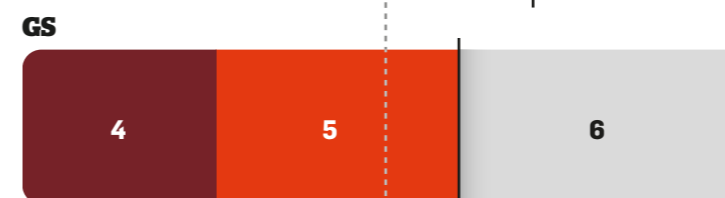
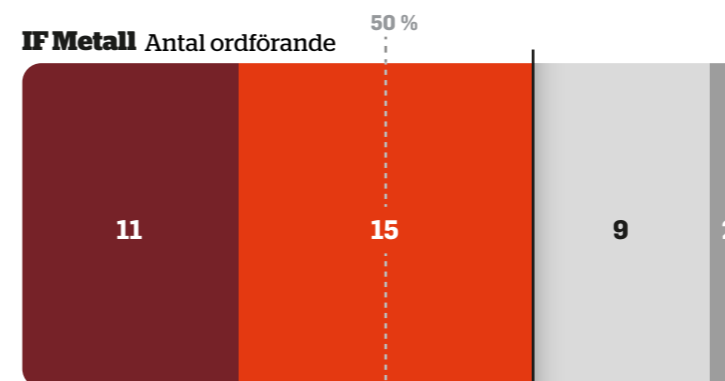
Mikael Sällström, ordförande för avdelning 36, Göteborg.

På samma sätt argumenterar också de som inte vill knyta fler månader till föräldrarna. En av dem är Mikael Sällström, ordförande för avdelning 36, Göteborg. Han vill behålla föräldraförsäkringen som den ser ut idag.

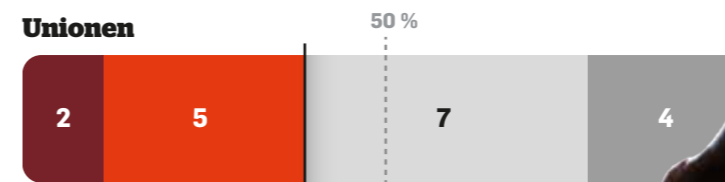
– Jag är av den absoluta uppfattningen att föräldrar ska kunna lösa det mesta själva. Nu finns det en begränsning och det har bevisligen gjort att killarna tar ut lite mer, men jag tycker inte om att vara inne och peta i sådant som vuxna människor ska klara av själva, säger han. ■

Tycker du att föräldraledigheten ska...

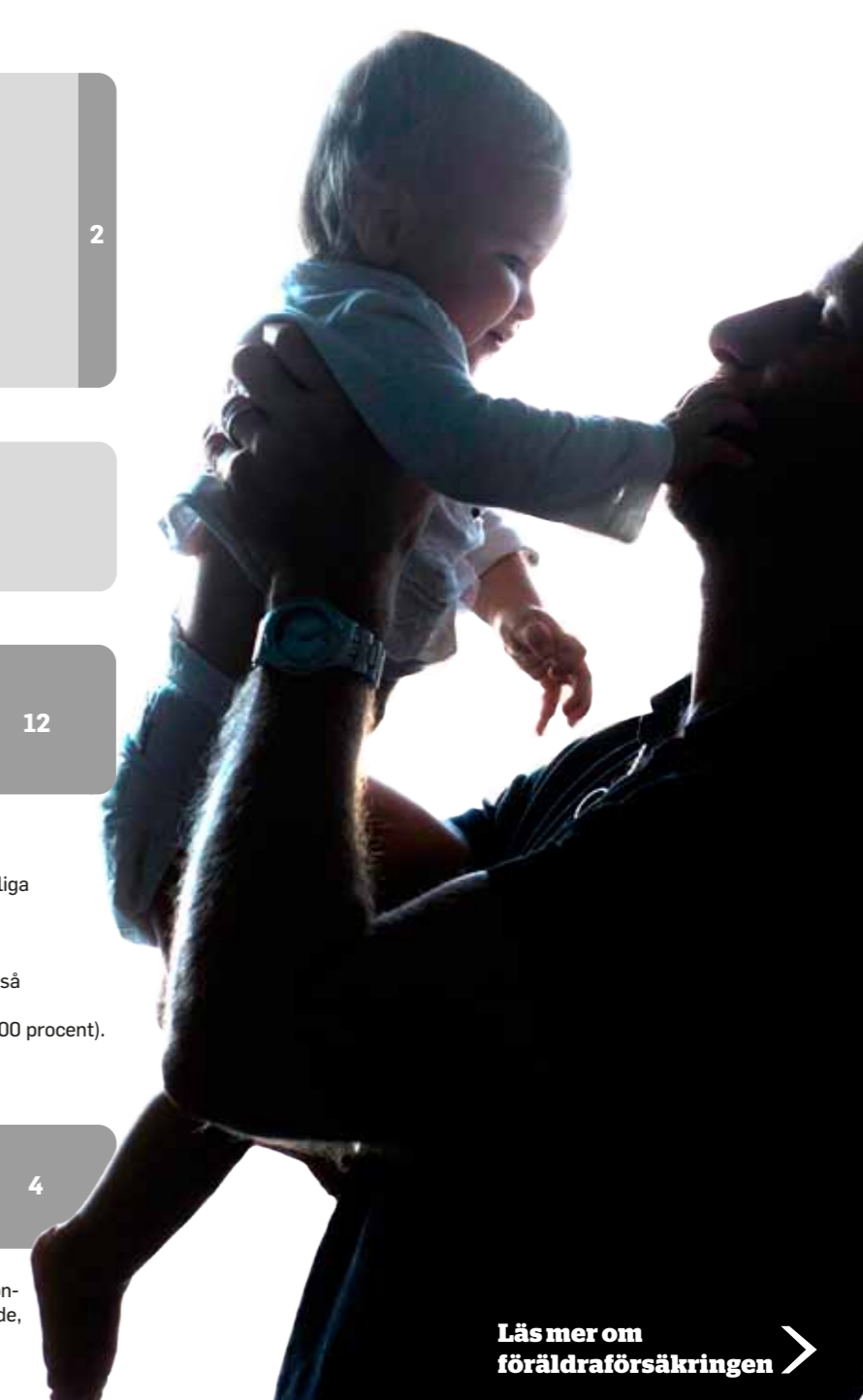
■ Delas lika mellan föräldrarna? ■ Delas i tre lika delar där en kan överlätas? ■ Se ut som i dag? ■ Ha en annan fördelning?

Om undersökningen
 Dagens Arbete har gjort en enkätundersökning som omfattar samtliga 108 avdelningsordförande i GS, Pappers och IF Metall. Sammanlagt har 106 av dem svarat (98 procent). Enkäten bygger på både rundringningar och e-postutskick. Förutom de fyra svarsalternativen har avdelningsordförandena också fått möjligheten att motivera kring sina val. Alla 37 avdelningsordföranden i IF Metall har svarat på enkäten (100 procent).

I samarbete med tidningen Kollega har vi också undersökt vad regionstyrelseordförandena i fackförbundet Unionen anser. Alla 18 svarade, och tjänstemännens företrädare var betydligt mindre positiva till delad föräldraförsäkring.

Läs mer om föräldraförsäkringen >

"Det föll sig naturligt att ta hälften var"

FÖRÄLDRAFÖRSÄKRING Jimmy Olsson delar föräldradigheten lika med sin fru. Det är dubbelt så mycket tid som de flesta andra pappor tar ut. – Jag tror aldrig att det är en nackdel för barn att få tillbringa tid med sina föräldrar. De får ju lära känna båda två.

Köket är lika tyst och lugnt som vilakvarteret utanför. I en barnvagn bredvid köksbänken ligger Viktor och sover. På armlängds avstånd sitter Jimmy Olsson och håller ett vakande öga.

Jimmy jobbar i vanliga fall som svetsare på Volvo Lastvagnar i Umeå. Men i dag är det tisdag och på måndagar och tisdagar är han föräldradilig.

Jimmys fru, Erika Olsson Pernbrink, är lärare för årskurs ett till tre på den kommunala Sävarskolan. I au-

■ **Namn:** Jimmy Olsson.

■ **Bor:** Sävar, en dryg mil utanför Umeå.

■ **Ålder:** 40 år.

■ **Jobb:** Svetsare på karosavdelningen, Volvo Lastvagnar i Umeå, sedan 18 år.

■ **Månadslön:** 27 000 kronor plus tillägg.

■ **Fackligt engagemang:** Ledamot i IF Metalls Karosgruppsstyrelse på Volvo.

■ **Familj:** Frun Erika Olsson Pernbrink, 39 år, och barnen Alexander, 16 år, Emmy, 3 år, Lilly, 2 år och Viktor, 7 månader.

gusti fick hon en ny förstaklass på skolan och ville lära känna barnen tidigt, så hon och Jimmy kom överens om att dela på föräldradagarna under hösten.

– Vi pratade egentligen inte så jättemycket om det. Det föll sig naturligt. Erika var sugen på att börja jobba lite grann när hon varit hemma ett tag, och jag var ju sugen på att vara hemma med mina barn, säger Jimmy.

Även om Erika inte tjänar lika mycket som Jimmy, har det inte påverkat hur de tagit ut föräldraförsäkringen. Vissa månader kan det vara svårare att få ihop ekonomin men det går runt ändå.

Samtidigt får Jimmy en så kallad föräldralön från Volvo. Föräldralönen innebär att han får tio procent av sin lön, utöver föräldrapenningen, under fem av månaderna som föräldradilig. Det vill säga sammanlagt 90 procent av lönen i stället för 80. Det ingår i IF Metalls kollektivavtal.

– Det har mer varit en bonus. Att man faktiskt inte förlorar så mycket på att vara hemma. Men det har inte varit det som varit avgörande för att vi ska dela på det, säger han.

Däremot, berättar Jimmy, gör den en ganska stor skillnad för en del av hans kollegor. De som vanligtvis har svårare för att få pengarna att räcka till, kan med hjälp av föräldralönen vara hemma med barnen i alla fall.

Viktor börjar bli otålig där han ligger och vrider och vänder på sig i barnvagnen. Jimmy lyfter upp honom i famnen. Klockan är tio och det börjar bli dags för lunch.

Att Jimmy är hemma två dagar i veckan för att mata, leka med och natta sin son, gör honom till en ganska annorlunda pappa. Visserligen är pappor i Umeå hemma mer med sina barn än de flesta andra pappor i Sverige, men Jimmy sticker ut även bland dem.

Enligt Försäkringskassans statistik från förra året tar männen i Umeå kommun ut 29 procent av föräldrapenningdagarna, medan snittet i landet ligger på strax under 25 procent.

"Jag ser ingen nackdel med att dela jämnt. Däremot tror jag inte att sa dagar", säger Jimmy Olsson. Han har tagit ut hälften av föräldra-

dan ska spika dagarna exakt 50/50 och tvinga folk att ta ut jämnt. Risker är nog stor att det brinner inne en masdagarna med sina barn.

Foto: PATRICK TRÄDGÄRD

De dagar jag är på jobbet nu är jag på ett betydligt bättre humör. Jag är mer alert och mer positiv.

Jimmy Olsson, svetsare.

Jimmy tar ut 50 procent.

– Det är ingen som höjer på ögonbrynen för att du ska vara hemma som kille. Du förväntas vara hemma. Så länge jag kan minnas har det varit så, säger han.

Han berättar att både kollegor och chefer på Volvo Lastvagnar uppmuntar pappor att ta föräldradilig. Trots att det kan leda till fler vikarier, eftersom produktionen är en mansdominerad arbetsplats.

Men Jimmy ser också att företaget har fördelar av att männen är pappalediga.

– De dagar jag är på jobbet nu är jag på ett betydligt bättre humör. Jag är mer alert och mer positiv, säger han.

Och det har också förändrat hur han ser på sitt jobb.

– Du har dina diskussioner med två-

treåringar hemma och så kommer du till jobbet och tänker ja, men är det där ett så stort problem?

Viktor kastar ner sin mjukleksak på golvet för tredje gången. Nu har han både sovit ut och ätit lunch och är full av energi igen. Eventuellt ska han krypa runt lite på vardagsrumsgolvet också, innan resten av familjen kommer hem. För då kommer det finnas fler barn som vill leka på golvet.

– Jag tror aldrig att det är en nackdel för barn att få tillbringa tid med sina föräldrar. De får ju lära känna båda två.

Det märks inte minst när det vankas bråk i huset. Även då får Jimmy och Erika dela lika på föräldrarollen.

– Dumma mamma och pappa, brukar de säga.

ARON ENGMAN
08-786 0312 ae@da.se

FAKTA

Så fungerar föräldrapenning och föräldralön

■ **Föräldrapenningen** kan utbetalas under högst 480 dagar för vård av barn i hemmet. 390 av dagarna medför ersättning på 80 procent av lönen. 60 av de dagarna är reserverade för vardera förälder.

■ **Under de resterande 90 dagarna** ligger ersättningen på 180 kronor per dag.

■ **Samtidigt kan föräldrarna få en jämställdhetsbonus. Det innebär**

50 kronor extra per dag för den tid de delar lika, max 13 500 kronor.

■ **Det finns också ett inkomsttak** på 445 000 kronor per år. Det betyder att den högsta möjliga ersättningen blir **946 kronor per dag**.

■ **Lägsta möjliga ersättning** är **225 kronor per dag** för dem som har mycket låg eller ingen inkomst.

FÖRÄLDRALÖN

■ **Från januari 2014** har alla anställda med kollektivavtal inom LO rätt till **föräldralön i upp till sex månader**. Tillägget ska komplettera föräldrapenningen så att man sammanlagt får ut 90 procent av sin lön under ledigheten.

■ **För att få föräldralön i sex månader** måste personen ha varit **anställd i minst två år**.

Källa: Försäkringskassan och LO

Förbundet driver på för tredelning

IF Metall vill ha en tredelad föräldraförsäkring. Genom att stödja LO:s linje lyfter de också frågan till Socialdemokraterna, menar vice förbundsordförande Veli-Pekka Säikkälä.

Föräldralönen har varit en del av IF Metalls kollektivavtal sedan 2001 och har förstärkts i omgångar sedan dess. Den infördes för att det skulle bli mer lönsamt för den föräldern som tjänade mest att också vara hemma med barnen. I de flesta fall är det pappan som tjänar mest.

Men utöver föräldralönen har man inte arbetat med några initiativ för att pappor ska ta ut mer föräldradighet.

– Det är det verktyget vi använder för jämnare uttag, säger Veli-Pekka Säikkälä, avtalssekreterare.

” **Jag är positivt överraskad.**

Veli-Pekka Säikkälä, avtalssekreterare IF Metall.

Han tror att det fortfarande finns en tradition av att kvinnor ska vara hemma med barnen medan männen jobbar. Att sju av tio vill binda upp mer i Dagens Arbetes enkätundersökning, överraskade honom.

– Jag tror att här sitter det väldigt mycket i hur vi själva haft det när vi var barn. Men nu är det ändå 40 procent som vill ha tredelat. Jag är positivt överraskad, säger Veli-Pekka Säikkälä.

Men han tror också att avdelningsordförandenas åsikter skiljer sig från medlemmarnas. Om enkäten omfattat alla medlemmar så tror han att en mindre andel hade valt tvådelning eller tredelning av föräldraförsäkringen.

Facket har sedan tidigare drivit frågan om en tredelad föräldraförsäkring inom förbundet. Nu stödjer de LO som tagit beslut om att även de vill dela försäkringen i tre delar.

Har ni några ambitioner att driva den här frågan politiskt?

– Ja. Vi är medlemmar i LO och de har tagit ett kongressbeslut i det här och det innebär att vi står bakom det.

Kommer ni att försöka påverka Socialdemokraterna för en tredelning?

– Ja, genom att vi är medlemmar i LO. Stefan Löfven har varit ordförande i IF Metall i flera år så det tror jag inte att han är främmande inför.

ARON ENGMAN

Så vill partierna förändra föräldraförsäkringen

VÄNSTERPARTIET

■ **Vill införa en tvådelad, individualiserad, föräldraförsäkring.** Vill att fler än två personer ska kunna vara vårdnadshavare och att föräldraförsäkringen ska anpassas till det. **Vill höja ersättningsarna och ta- ket,** samt grundnivån. Vill slopa vårdnadsbidraget och jämställdhetsbonusen.

SOCIALDEMOKRATERNA

■ Har en tvådelad föräldraförsäkring som mål. Som ett steg på vägen vill man **dela upp den i tre delar.** Vill ta steg ditåt under nästa mandatperiod, men det är ännu oklart hur. Ett sätt kan vara att knyta **ytterligare en månad till vardera förälder.** Vill se en succesiv höjning av taket i den tillfälliga föräldrapenningen (vab).

MILJÖPARTIET

■ **Vill ha en tredelad föräldraförsäkring,** med möjlighet att överlåta den tredje delen till närstående. Vill att jämställdhetsbonusen betalas av företagen. Vill avskaffa vårdnadsbidraget. Delar i Miljöpartiet, framför allt Grön Ungdom, har drivit frågan om en tvådelad föräldraförsäkring.

SVERIGEDEMOKRATERNA

■ Vill ta bort de örönmärkta månaderna och **låta det vara upp till föräldrarna.** Vill ge mer bostadsbidrag till småbarnsföräldrar. **Vill satsa 2,5 miljarder på ökad föräldrapenning** under nästa mandatperiod.

CENTERPARTIET

■ Vill att det, som i dag, ska vara **två månader bundna till vardera förälder,** samt införa två månader som föräldrarna kan ta ut tillsammans. Vill ändra så att det går att överlåta dagar till två närstående personer, samt **fördubbla jämställdhetsbonusen.** Vill även införa en jämställdhetsbonus för vab-dagar.

FOLKPARTIET

■ På sitt landsmöte i november beslutade Folkpartiet att de vill **örönmärka ytterligare en månad** var till föräldrarna. **FP vill höja jämställdhetsbonusen och införa en sådan även för vab-dagarna.**

MODERATERNA

■ **Vill inte binda upp fler dagar** än de två örönmärkta månaderna. På sin senaste stämma beslutade Moderaterna att de vill se ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen och vill **använda jämställdhetsbonusen** som ett verktyg för det.

KRISTDEMOKRATERNA

■ Kristdemokraterna **motsätter sig kvotering** och vill därför inte ha några månader bundna till mamman eller pappan. Vill ändra så att **båda föräldrarna ska kunna vara hemma 30 dagar tillsammans efter barnets födelse,** i stället för tio som det är i dag. Kristdemokratis- ka kvinnoförbun- har drivit frågan om en tredje "pappamånad", men har inte fått gehör i övriga partiet.

Pappamånader fungerar – men det tar tid

Ska fler dagar bindas upp till föräldrarna? Åsikterna går isär mellan partierna. Men pappamånader funkar, menar statsvetaren Drude Dahlerup.

Sverige var först i världen med att ge papporna möjlighet att vara hemma med barnen när föräldraförsäkringen infördes 1974. Målet var att öka jämställdheten och att stärka kvinnornas position i arbetslivet. Men trots omfattande reklamkampanjer var intresset svagt – 16 år senare var det fortfarande bara 7 procent av föräldradagarna som togs ut av männen.

1995 införs den första reserverade månaden, den så kallade pappamånaden, följd av en andra månad 2002. I dag tar pappor ut nästan en fjärdedel av dagarna.

– De skandinaviska länderna visar

Drude Dahlerup.

1990

tog männen endast ut 7 procent av föräldradagarna. Sedan dess har 60 dagar knutits till respektive förälder.

Jämställdhetsminister Maria Arnholm. Folkpartiet är det enda partiet i regeringen som vill knyta upp fler dagar i föräldraförsäkringen.

att pappamånaderna funkar, även om det tar lite tid, säger Drude Dahlerup, professor i statsvetenskap på Stockholms Universitet.

När föräldraförsäkringen först in-

Foto: TT NYHETSBYRÅN

fördes var det för många helt otänkbart att pappor skulle vara hemma, menar hon. Nu ser hon att allt fler börjar diskutera frågan om en individualisering av föräldraförsäkringen.

– Det är helt klart vänstersidan som drivit frågan. Men det är intressant med Folkpartiet, där bland annat Birgitta Ohlsson har drivit frågan om en individualisering. Folkpartiet har av tradition varit progressiva i den frågan.

På sitt landsmöte i november beslutade Folkpartiet att ställa sig bakom förslaget om en tredje pappamånad.

– Det liberala argumentet har alltid varit att staten inte ska gå in och reglera hur familjerna ska göra, utan att det ska göras hemma vid köksbordet. Men även vid köksbordet finns ju en maktordning, mellan män och kvinnor, säger Drude Dahlerup.

RASMUS COLUMBUS

Läs hela granskningen på

